

Salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums

1. Salikts teikums

1.1. Izlasi teikumus!

Apvelc vārdus, kas raksturo Rondu!

1. Tieši tobrīd pamanīju atveramies Dabas muzeja durvis, un Ronda jau nāca.
2. Noteikti jāpiebilst, ka Ronda no visām manām draudzenēm ir pati, pati labākā.
3. Lai gan esam draudzenes, katrai no mums ir zināms, ka Ronda dara briesmīgi daudz muļķību, ka reizēm viņas izdoma ir...
4. Taču Rondas mīnusus nolīdzina tas, ka viņa ir tieša un godīga.
5. Ronda neliekuļo, un viņai ir laba sirds.

(Pēc Maijas Laukmanes "Piezvani Adrijai Elzai!".)

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kā Melisa raksturo savu draudzeni Rondu?
2. Kādas "muļķības" Ronda varētu darīt?
3. Kāpēc 3. teikuma beigās ir daudzpunkte?
4. Kā tu turpinātu 3. teikumu?

1.2. Strādā grupā!

1.2.1. Uz baltas lapas uzrakstiet, ko zināt par saliktu teikumu:

vārdus, vārdu savienojumus, teikumus, piemērus!

1.2.2. Ar krāsainu zīmuli apvienojiet uzrakstītos vārdus, vārdu savienojumus un teikumus grupās!

1.2.3. Grupas izveidojiet pēc pašu izdomātām pazīmēm!

Nesvarīgo informāciju nosvītrojiet!

1.2.4. Uzrakstiet savus secinājumus trīs saliktos teikumos!

Tajos izsakiet salikta teikuma galvenās pazīmes!

1.2.5. Salīdziniet uzrakstītos teikumus ar citu grupu darbu!

Pārrunāji uzrakstītos teikumus!

Vienojieties par 3 svarīgākajiem apgalvojumiem!

Ierakstiet šos 3 teikumus tabulas ailē "Salikta teikuma galvenās pazīmes"!

Salikta teikuma galvenās pazīmes	Vai teikumos ir šī pazīme?					Komentāri
	1.	2.	3.	4.	5.	
1.						
2.						
3.						

1.2.6. Vēlreiz 1.1. uzdevumā izlasiet teikumus par Rondu!

Vai visos teikumos varat saskatīt tabulā norādītās pazīmes?

Atzīmējiet to ar vārdiem **ir** vai **nav** ailē “Vai teikumos ir šī pazīme”!

Seciniet, vai teikumi ir salikti!

Pamatojumu ierakstiet ailē “Komentāri”!

1.2.7. Salīdziniet tabulu ar citu grupu veikumu!

Ja nepieciešams, labojiet uzrakstītās pazīmes vai papildiniet ar citu būtisku pazīmi!

2. Salikta sakārtota un salikta pakārtota teikuma uzbūve**2.1.** Strādājiet pāri!**2.1.1.** Izskaidrojiet, ko nozīmē vārdi:

✓ “sakārtojums”;

✓ “pakārtojums”!

Izvēlieties vienu uzdevuma variantu!

Salīdziniet vārdus “sakārtojums” un “pakārtojums”!

Izskaidrojiet vārdu “sakārtojums” un “pakārtojums” nozīmi!

- **1. variants.** Paņemiet divus vienādus priekšmetus!
Novietojiet tos vispirms sakārtojuma attiecībās!
Pēc tam novietojiet abus priekšmetus pakārtojuma attiecībās!
- **2. variants.** Izdomājiet īsu stāstu par sakārtojuma un pakārtojuma attiecībām dzīvē!

2.1.2. Shematiski attēlojiet:

- sakārtojuma attiecības starp teikuma daļām;
- pakārtojuma attiecības starp teikuma daļām!

Izskaidrojiet savu shēmu!

2.1.3. Pārrunājiet, ko nozīmē īpašības vārdi “neatkarīgs” un “atkarīgs”!

Uzrakstiet savu skaidrojumu!

Neatkarīgs – _____

Atkarīgs – _____

2.1.4. Sakārtojiet tabulā vārdus divās grupās!

sakārtojums pakārtojums neatkarīgs
atkarīgs virsteikums palīgteikums

Pamatojiet, kāpēc vārdus sakārtojāt šādās 2 grupās!

1. grupa	2. grupa

2.2. Strādā pārī!**2.2.1. Izlasiet teikumus!**

Izvēlieties vienu teikumu un uzrakstiet domas turpinājumu jaunā teikumā!
Jaunā teikuma sākums ir dots 5. teikumā.

1. Mēs esam tikai divas 7. klases meitenes, un mēs vēl daudz nezinām, neizprotam un nespējam atšķetināt.
2. Bija skaidri jūtams, ka Sniedze kaut ko sevī klusu pārdomā.
3. Ja Sniedze gribēs, gan pati atradīs mirkli, kad izstāstīt sevī krāto.
4. Vai tad draudzeņu pienākums nav palīdzēt un vērst uzmanību uz to, ko mēs katra sevī varētu mainīt uz labu?

(Pēc Maijas Laukmanes "Piezvani Adrijai Elzai!".)

5. Mēs domājam, ka _____
_____.

2.2.2. Ierakstiet šajā tabulā atbilstošajās ailēs 2.2.1. uzdevuma salikto teikumu daļas!

Neatkarīgas teikuma daļas	Atkarīgas teikuma daļas

2.2.3. Salīdziniet savu tabulu ar citu klasesbiedru pāra tabulu!

Ja tabulās ir atšķirības, pārrunājiēt un vienojieties par kopīgu variantu!

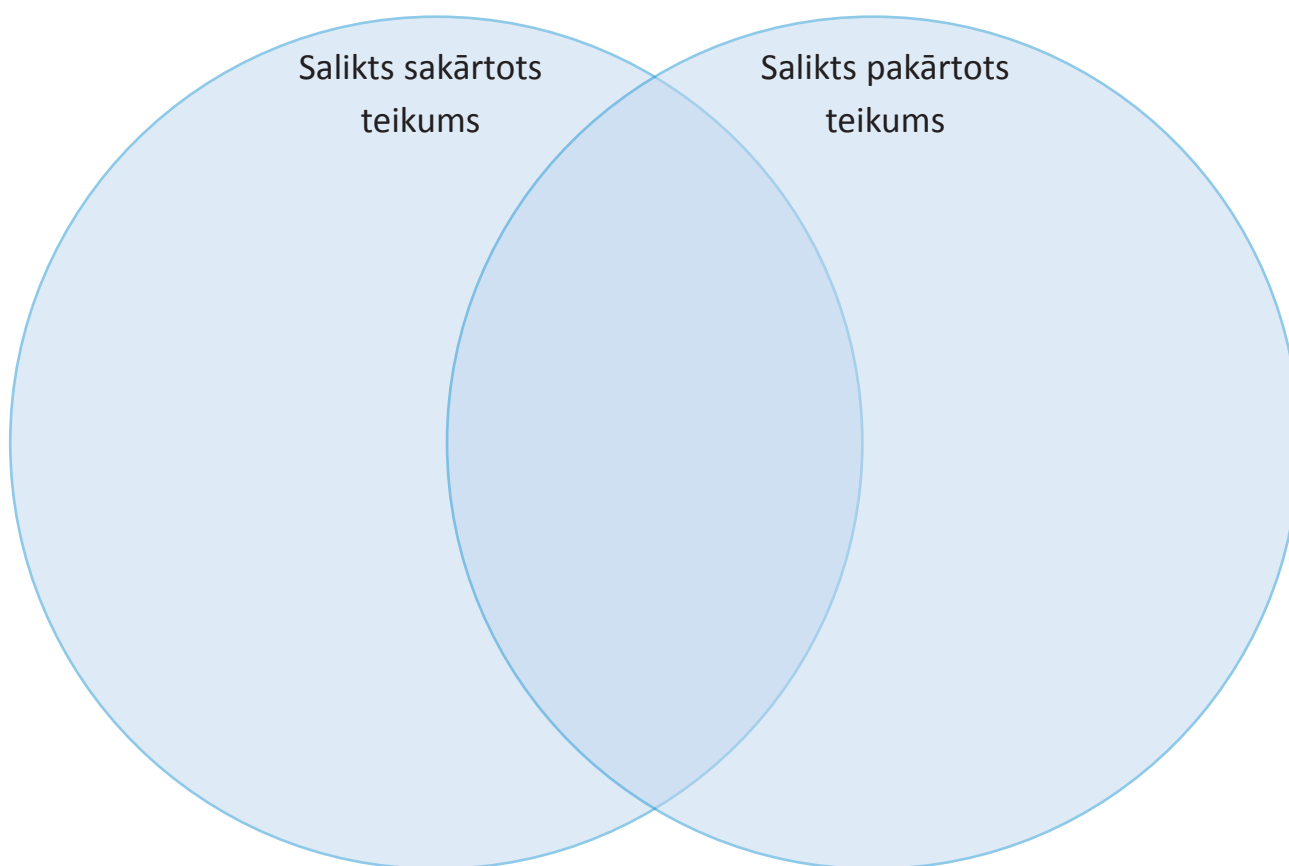
2.2.4. Salīdziniet jauno tabulas variantu ar citu klasesbiedru tabulām!

Ja tabulās ir atšķirības, pārrunājiēt un vienojieties par kopīgo variantu!

2.2.5. Uzrakstiet, kur saliktā teikumā var atrasties palīgteikums attiecībā pret virsteikumu!**3. Salikta sakārtota un salikta pakārtota teikuma kopīgās un atšķirīgās pazīmes****3.1.** Strādā pāri!

Seciniet, ar ko atšķiras salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums!

- Kas saliktam sakārtotam un saliktam pakārtotam teikumam ir kopīgs?
Ierakstiet secinājumus attēla vidū!
- Kas raksturīgs saliktam sakārtotam teikumam?
Kas raksturīgs saliktam pakārtotam teikumam?
Ierakstiet secinājumus atbilstošajā attēla daļā!

3.2. Strādā pāri!

Izpētiet teikumus!

Vienojieties, pēc kādas pazīmes šos teikumus var dalīt divās grupās!

Nosauciet šo pazīmi!

1. Šodien apmācies, braucu ar mauntinbaiku* uz bibliotēku.
2. Kad esmu klāt, nožēloju, ka nenācu kājām.
3. Nav drošības trosītes, lai pieslēgtu riteni stāvvietas stieniem.
4. Lāčplēša iela ir galvenā, te staigā cilvēki un visādi aizdomīgi tipi aizmācām acīm.
5. Kopš grāmatas palikušas dārgākas, abonentu skaits pieaug.

**BMX* velosipēds *Mountain Bike*.

(Pēc Ērika Kūļa “Mākoņu ielas BMX”.)

3.3. Strādā viens!

Izdomā un ieraksti burtnīcā divus saliktus sakārtotus teikumus par tematu

“Kā es sazinos ar draugiem”!

Izdomā un ieraksti burtnīcā divus saliktus pakārtotus teikumus par tematu

“Kā es sazinos ar draugiem”!

3.4. Strādā pāri!

Nosaki klasesbiedra darbā, kuri teikumi ir salikti sakārtoti teikumi!

Nosaki klasesbiedra darbā, kuri teikumi ir salikti pakārtoti teikumi!

Izstāsti klasesbiedram, kuras pazīmes par to liecina!

4. Saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu lietojums tekstā

4.1. Strādā grupā!

4.1.1. Izvēlieties vienu jautājumu!

Atbildē izvirziet pieņēmumu! Pieņēmums ir doma, ideja.

Sameklējiet dažādos tekstos teikumus, kuri apstiprina vai noraida jūsu pieņēmumu!

Atbildi noformējiet uz lapas! Izceliet pieņēmumu un secinājumu!

1. Kāpēc tekstos lieto saliktus sakārtotus teikumus?
2. Kāpēc tekstos lieto saliktus pakārtotus teikumus?
3. Vai jebkurus divus vienkāršus teikumus var apvienot un izveidot loģisku saliktu sakārtotu teikumu?
4. Vai ikvienā saliktā sakārtotā teikumā daļas var saistīt ar jebkuru no saikļiem:
un, bet, vai nu – vai arī?
5. Kāpēc saliktā sakārtotā teikumā daļas reizēm atdala ar semikolu?

4.1.2. Iepazīstiniet klasesbiedrus ar paveikto!

Uzdodiet jautājumus citām grupām!

4.3. Strādā pārī!

Pievienojiet virsteikumiem atbilstošus īsus palīgteikumus!

Vienojieties, ar kādu nolūku katrā teikumā lietots palīgteikums!

Piemēram, palīgteikums var raksturot darbības laiku vai paskaidrot kādu virsteikumā nosauktu priekšmetu.

Nr.	Teikums	Ar kādu nolūku lietots palīgteikums?
1.	Vislabāk ir manās mājās, kas...	
2.	Tad, kad ..., iestājās pusnakts.	
3.	Iesim tur, kur... .	
4.	Tas jādara tā, lai... .	
5.	Darījām tik, cik... .	
6.	Nokavēju tāpēc, ka... .	
7.	Kas gan notiktu, ja... .	
8.	Gribu iet, kaut gan... .	
9.	Viss ir skaidrs, jo... .	
10.	Jo..., jo tālāk tiks.	

5. Atgādnēs veidošana par saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu**5.1.** Izlasi teikumus atgādnē “Salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums”!

Papildini apgalvojumus par saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu!

5.2. Uzraksti savus piemērus saliktam sakārtotam teikumam!

Uzraksti savus piemērus saliktam pakārtotam teikumam!

5.3. Atrodi un apvelc 4.3. uzdevuma tabulas teikumos saistītālvārdus!

Ieraksti saistītālvārdus atgādnē!

Atceries!

Saistītālvārdi ir sakārtojuma saikļi,
pakārtojuma saikļi un citi pakārtojuma vārdi.

Papildini saistītālvārdus sarakstu no citiem šeit ievietotajiem uzdevumiem par saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu!

5.4. Atrodi internetā vai latviešu valodas rokasgrāmatā saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu daļu saistītālvārdus!

Papildini tabulu ar atrastajiem saistītālvārdiem!

Sadali saistītālvārdus grupās tā, lai tu varētu tos vieglāk atcerēties!

5.5. Izpēti teikumus vēlreiz!

Pievērs uzmanību pieturzīmēm!

Kas par tām jāzina?

Ieraksti secinājumus par pieturzīmēm atgādnē!

6. Uzraksti 5 teikumus par draudzību! Izsaki tajos savas domas par draudzību!**6.1.** Lieto savā tekstā saliktus sakārtotus un saliktus pakārtotus teikumus!

Izskaiti, kuru teikumu tavā tekstā ir vairāk!

6.2. Strādā pāri!

Vērtējiet viens otra rakstītos teikumus pēc uzbūves!

Teikumi pēc uzbūves ir:

- vienkārši nepaplašināti teikumi;
- vienkārši paplašināti teikumi;
- salikti sakārtoti teikumi;
- salikti pakārtoti teikumi.